

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 5. NOVEMBER 1952

STEV. 77 (537)

IZ VSEBINE:
SLOVENSKI DUHOVNIKI SO ZBOROVALI
ČASTNEGA SPOMINA NEVREDNI
SPOMINI
OB GROBU BORCEV IZPOD ARIHOVE
PEČI
KMETIJSTVO IN ZADRUŽNIŠTVO NA
DANSKEM

Velik odmev VI. kongresa KPJ po svetu

V nedeljo ob 10.20 uri predpoldne se je v Zagrebu v okrašenih dvorani velikega vele-sejskega paviljona začel VI. kongres Komunistične partije Jugoslavije. Otvoril ga je njen generalni sekretar, predsednik vlade FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.

Hkrati z otvoritvijo kongresa je maršal Tito iznesel tudi svoj predlog za izvolitev delovnega predsedstva, ki so ga delegati enodušno in z burnim odobravanjem sprejeli. Medtem ko so izvoljeni člani delovnega predsedstva zavzemali svoja mesta, je v dvorani iz vseh ust zadonela „Internacionala“.

Nato je bila cela vrsta pozdravnih govorov, potem pa volitve posameznih komisij in odborov kongresa. Opoldne so prvo sejo kongresa zaključili in zasedanje kongresa nadaljevali drugi dan, v ponedeljek z delovnim dnevnim redom.

Najprej je podal poročilo Centralnega komiteja KPJ za obdobje od zadnjega kongresa v letu 1948 maršal Tito. V podrobnem, preciznem in vse probleme, notranje, gospodarske, socialne in partijske politike zajemajočem referatu je do potankosti orisal razvoj zadnjih štiri let in sedanji položaj.

Svetovni tisk, ki po 37 novinarjih prisostvuje kongresu, je Titov govor v obširnih izvlečkih priobčil. Najbolj poudarjajo jasno analizo sovjetske imperialistične politike interesnih področij, ki je odgovorna za trenutno napetost v svetu, ter jugoslovansko pozitivno

Včeraj je volila Amerika

Preko 50 milijonov ameriških volilnih upravičencev je včeraj oddalo svoj glas za enega izmed kandidatov za predsedniško mesto. Izid volitev ob zaključku redakcije še ni znan, vendar računajo s pičlo zmago demokratskega kandidata Stevensona pred generalom Eisenhowerjem.

Zadnji dan pred volitvami sta oba kandidata imela vsak svoj zaključni govor v volilni kampanji. Oba govora so prenašali po radiu in po televiziji. Po stari tradiciji se nobeden od kandidatov v zadnjem govoru ni niti z besedico dotaknil osebe svojega nasprotnika ampak sta oba samo še enkrat na kratko orisala program in cilje svoje politike, če pride ta, ta ali oni na predsedniško mesto. Splošno poudarjajo, ne samo v Ameriki, da je bila volilna borba zadnjih tednov najbolj razburkana, razgibana in srdita, kar jih je Amerika doživela v preteklih desetletjih.

30. novembra volitve v Posarju

Po razbitju francosko-nemških razgovorov za rešitev posarskega problema je posarska vlada sklenila, da bodo volitve v Posarju 30. novembra t. l. To odločitev je sporočil skupščini profrancoski ministrski predsednik posarske vlade Johannes Hoffman. Skupščina je pred tem dokončno sprejela volilni zakon z 42 proti 4 glasovom. Po tem volilnem zakonu nimajo pravice nastopiti stranke, ki še niso uradno priznane, to se pravi, da je zakon naperjen zgolj proti nemški krščansko-socialni in nemški socialistični stranki Posarja.

Zastopnik bonnske vlade je v zvezi s tem izjavil, da bo Zapažna Nemčija smatrala za nezakonito in ilegalno vlado Posarja, ki bo sestavljena po volitvah dne 30. novembra. Zapadna Nemčija ne bo mogla imeti nove vlade za vlado, ki jo je ljudstvo svobodno izvolilo v tej pokrajini, ker nemške stranke ne bodo mogle sodelovati na teh volitvah.

Beograd. — Kakor poroča jugoslovanska agentura „Tanjug“, je grško-jugoslovanska mešana komisija za določitev mejne črte končala svoje delo. Novo mejno črto so določili na dolžini 270 kilometrov.

stališče do Združenih narodov, njihovih nalog in njihovega poslanstva. S poudarkom predvsem avstrijski tisk pozdravlja dejstvo, da se nova Jugoslavija močno zastavlja za pravico Avstrije do državne pogodbe.

Ob koncu referata je maršal Tito predlagal kongresu, naj spremeni ime KP Jugoslavije v „Zvezo komunistov socialistične Jugoslavije“ ter da bi se naj temu prilagojeno spremenilo

tudi ime Ljudske fronte v „Socialistično zvezo delovnega ljudstva FLR Jugoslavije“ in da bi le-ta bolj tesno sodelovala z ostalimi socialističnimi zvezami in strankami v svetu.

V ponedeljek popoldne je bila obširna in živahna diskusija k Titovem referatu. Nadaljevalo se je delo kongresa včeraj in bo trajalo do jutri zvečer. O poteku kongresa bomo še obširno poročali.

Nezaslišana provokacija italijanske vlade

Minulo soboto je svetovna javnost zvedela o novi nezaslišani provokaciji italijanske vlade napram Jugoslaviji glede na tržaško vprašanje. Italijanska vlada je namreč poslala v Beograd noto, s katero predlaga, naj bi mednarodno sodišče v Haagu razsodilo o pravomočnosti ukrepov jugoslovanske vojaške uprave v coni „B“ Svobodnega tržaškega ozemlja. Pri tem se nota še drzne pripomniti, da italijanska vlada vidi v tem koraku sredstvo za rešitev spora „ki je nastal med obema državama zaradi upravnih ukrepov v jugoslovanski coni STO“.

Ni dovolj, da italijanska vlada ob vdani asistenci tržaških iredentistov malone na vsakem koraku krši italijansko mirovno pogodbo, v kolikor se nanaša na Trst, sedaj skuša še Jugoslaviji, ki je dala že nešteto prijemljivih predlogov za sporazumno rešitev tržaškega vprašanja, podtikati kršitev italijanske mirovne pogodbe.

Nihče Italiji ne bi očitil provokativnih na-

menov, ko bi hotela dati mednarodnemu sodišču v razsodbo vprašanje pravomočnosti upravnih ukrepov v zadnjih šestih letih i v angloameriški i v jugoslovanski coni. Da pa vidi kršitev italijanske mirovne pogodbe samo v upravnih ukrepih v coni „B“ in le-te hoče dati v mednarodno razsodbo, ko so vendar postali potrebni šele zgolj zaradi protipravnih ukrepov in stalnih kršitev italijanske mirovne pogodbe v anglo-ameriški coni Trsta, kronanih z znanim londonskim mešetarnjem, je očitna in doslej najpoglejša provokacija italijanske vlade napram Jugoslaviji.

Nujno tako postopanje samo lahko kviri medsebojne jugoslovansko-italijanske odnose. Upravičeno se nam zdi, da so se pošteni in miroljubni ljudje po vsem svetu že naveličali neprestanega italijanskega spletkarjenja in da tudi državnikom v Washingtonu, Londonu in Parizu že preseda nadležnost italijanskih iredentistov in njihovo nenehno kaljenje vode v Srednji Evropi.

Avstrijski novinarji o narodni enakopravnosti v FLRJ

Avstrijski novinarji, ki se mudijo že nekaj časa na obisku v Jugoslaviji, so se minuli četrtek ustavili tudi na Reki, kjer so si med drugim ogledali nekatere tamošnje italijanske šole in druge ustanove italijanske narodnostne manjšine. Ko so se na lastne oči lahko prepričali o enakopravnosti, ki jo uživajo Italijani v Jugoslaviji, so avstrijski časnikarji s priznanjem ugotovili, da je vprašanje italijanske narodnostne manjšine v Jugoslaviji pravilno rešeno in da imajo pripadniki te manjšine vse možnosti za neovirano kulturno, politično in družbeno življenje in razvoj.

Na tem mestu smo bralce svoječasno že seznanili z ustavnimi določili in s podrobnimi predpisi, ki jih je izdala LR Hrvatska glede

obveznosti uporabe italijanskega jezika v uradih, javnih razglasih, na napisih in označbah uradov povsod tam, kjer žive tudi državljani italijanske narodnosti.

Avstrijski novinarji in vsi tujci, ki obiščejo Reko ali druge kraje Hrvatskega primorja, kjer žive tudi Italijani, so se na vsakem koraku na lastne oči lahko prepričali, da ti predpisi niso le mrtve črke na papirju, marveč da so vsi v praksi izvedeni.

Nehote se ob tem primeru vsiljuje vprašanje, kdaj bodo mogli tudi pri nas na Koroškem inozemski novinarji in drugi tujci, predvsem pa domačini sami, na lastne oči ugotoviti take predpise in njihovo izvedbo.

Da bi bili slični predpisi in njihova dejan-

ska izvedba tudi na Koroškem le izraz demokracije in zrcalo stvarne enakopravnosti, menda ni treba posebej poudarjati. Saj se je tega morda zavedal celo g. zvezni kancler na Dunaju, ko je v razgovoru z jugoslovanskimi novinarji v duhu že videl na Koroškem tudi slovenske napise, čeprav jih dejansko — razen treh, štirih izjem, ki pa po vsej šolski modrosti le potrjujejo pravilo — še vedno ni, ker še ni stvarne enakopravnosti, razen v kanclerjevi in drugih pogostih „uradnih izjavah“.

Slabosti še nezgrajene stavbe „Združene Evrope“

Mnogo je bilo v zadnjem času opaziti znakov, ki kažejo, kako se stavba „Združene Evrope“ začinja majati, še preden so uspeli prvi poskusi polaganja osnovnih temeljev. Nezačudenost zoper tozadevno ameriško politiko poganja svoje kali malone v vseh zahodno-evropskih državah.

Prvo mesto med nezadovoljnimi zavzema Francija. Francozi očitajo Ameriki, da na škodo Francije vodi mnogo bolj vabljivo, podvigajočo in na splošno bolj „prijateljsko“ politiko v Zapadni Nemčiji. Kritiki te politike, ki je prišla posebno ostro do izraza na kongresu radikalne stranke, v govorih bivših francoskih ministrskih predsednikov Herriota in Daladiera, ki sta se oba odločno postavila proti načrtovani vojaški skupnosti z Zahodno Nemčijo, se je sedaj pridružil tudi predsednik francoske republike Auriol. „Zdi se, da se pojavlja mišljenje“, je izjavil predsednik republike, „da napadalec zasluži več podpore in pobude kot njegova žrtev.“

Pri francoski sosedni, Zapadni Nemčiji, je prav tako najti obilico nezadovoljstva. Zapadna Nemčija sili ZDA na še odločnejšo politiko do Francije. Nemci se zavedajo, da postajajo v Zahodni Evropi vse močnejši gospodarski in politični faktor, ki bi ga ZDA morale, po njihovem prepričanju, še vse bolj upoštevati. Francosko-nemški nesporazumi in spori o Posarju, o vlogi Nemčije v evropski obrambni skupnosti in drugi izvirajo predvsem iz nemških poskusov, pridobiti na času, kajti čas je, kot mislijo v Nemčiji, njihov najboljši zaveznik, medtem ko se mora Francija zavedati, da bo v teh vprašanjih žela tem več uspeha, čim prej jih bo znala rešiti.

Tudi v Rimu so začeli dvigati glas in pretijo, da se bodo odrekli svojemu „prevelikemu evropeizmu“, če jim Američani ne bodo pomagali v njegovih iredentističnih težnjah. Za tem hrupom o Trstu pa se skriva tudi, in morda predvsem, nezadovoljstvo zaradi zmanjšane ameriške finančne podpore šepajočemu italijanskemu gospodarstvu. Posebno je zadel te dni Italijane razdelitev ameriških vojaških naročil evropski industriji, ker menijo, da je italijanski delež premajhen napram vsem drugim.

Poleg vsega pa je nastopila ofenziva tudi še Francova Španija. Franco je našel svojega advokata v generalu Juinu, francoskem predstavniku v Atlantskem paktu, ki je začel agitirati za sprejem Španije v evropsko obrambno skupnost. Juinov predlog je naletel na odločen odpor v evropskih demokratičnih krogih. Nastop španskega diktatorja razlaga evropsko časopisje s pobudo, ki naj bi jo bil le-ta dobil iz Amerike — torej zopet argument za kritiko ameriške politike v Evropi.

Tako v amerškem kot v evropskem časopisju je razširjeno mišljenje, da je ta val protiamerikanizma predvsem izraz želja vlad in strank, da ponovijo svoja že znana stališča in zahteve v trenutku, ko se bo z odhodom Trumana in nastopom novih ljudi začelo novo poglavje v ameriški zunanji politiki. Postavljeni problemi so nujni in pereči in jih bo treba reševati, kar ne bo lahka naloga niti za novega predsednika ZDA niti za evropske vlade.

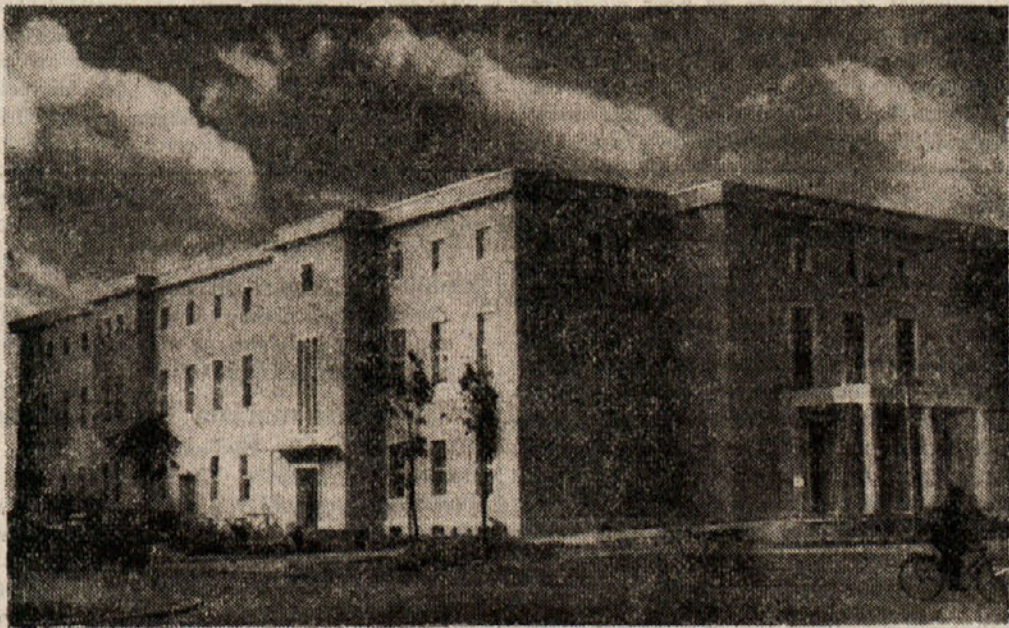

Foto: R. Janežič

Včeraj zvečer so ob navzočnosti zveznega prezidenta dr. Körnerja otvorili novi Dom glasbe v Celovcu. Na otvoritvenih slovesnostih so sodelovali tudi Dunajski filharmoniki. — Na naši sliki: Nova stavba Doma glasbe tik pred zaključkom gradbenih del.

Slovenski duhovniki so zborovali

V nabito polni dvorani Mestnega gledališča v Ljubljani je bil v četrtek, dne 23. oktobra II. redni občni zbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LR Slovenije.

Na občnem zboru je bilo zbranih 120 delegatov, ki so zastopali nad 520 slovenskih katoliških duhovnikov. Zboru pa je prisostvovalo tudi 140 gostov kot predstavnikov katoliških, pravoslavnih in muslimanskih duhovnikov in duhovniških organizacij iz drugih ljudskih republik.

Med predstavniki ljudske oblasti so zbrani duhovniki pozdravili v svoji sredi tudi podpredsednika Prezidijske ljudske skupščine Ivana Regenta, ministra dr. Potrča, ljubljanskega župana Jako Avšiča in sekretarja OF Slovenije Maležiča. Navzoč je bil tudi predsednik verske komisije LR Hrvatske monsignor Rittig ter zastopniki verskih komisij LR Srbije, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Makedonije in zastopniki zamejskih slovenskih katoliških duhovnikov.

Zbrane duhovnike je v imenu vlade Slovenije pozdravil tov. Regent, ki je med drugim dejal:

„Pri delu za srečnejše življenje naših narodov lahko sodelujemo vsi ne glede na svetovni nazor. Vsakdo lahko ima svoje svetovno naziranje, a kljub temu lahko posveti svoje znanje in svoje moči v korist naše domovine. V dobi obstoja vašega društva ste se lahko sami prepričali, da niti vlada niti naši voditelji ne stremijo za tem, da bi hoteli spremeniti vaše svetovno naziranje ali vas hoteli odvrniti od vaše vere. Ostanimo vsak pri svojem, vsi skupaj pa delajmo za to, da bodo pridobitve našega osvobodilnega boja še bolj utrjene in da jih bomo še naprej razvijali.“

Po pozdravnih besedah, ki so jih izrekli še nekateri drugi gostje, je podal poročilo o delu Cirilmetodijskega društva njegov tajnik Janko Žagar. Poročal je, da se je v društvo vključilo v zadnjih letih že 525 slovenskih duhovnikov. Društvo ima svoje lastno glasilo „Nova pot“, ki je postalo vodnik duhovniških društev tudi v drugih republikah. Med petimi komisijami društva je bila zelo delavna komisija za tufino, ki je poslala letos na Koroško tri svoje člane poglabljati stike s katoliškimi duhovniki v zamejstvu.

Glavni referat na občnem zboru je imel dekan bogoslovne fakultete v Ljubljani dr. Stanek Cajnar, ki je med drugim poudaril: „Hoteli smo z besedo in dejanjem dokazati, da smo katoliški duhovniki po veri, etiki in cerkveni disciplini združeni z duhovniki in verniki vsega sveta, prav tako pa smo hoteli izpričati, da naša ljubezen do osvobodene domovine in zavzemanje za pridobitve, ki so

temelj njene nove ureditve, nista v nasprotju z našim gledanjem na svet in s pravim sodnim pojmovanjem duhovniškega poklica.“

V diskusiji se je oglasilo k besedi 20 govornikov, ki so vsi naglašali pomen duhovniške organizacije ter poudarjali, da morajo biti člani CMD v vsakem pogledu vzor vsem drugim duhovnikom. Razpravljali so tudi o tistih duhovnikih, ki so izdali svoje ljudstvo, ga zapustili v najtežjem trenutku in zdaj v tujini kujejo zarote proti svoji domovini. Pleterski opat dr. Edgar Leopold je orisal vlogo škofa Rožmana med zadnjo vojno ter govoril o razdiralnem delu pobegle duhovščine, ki zavestno rovari proti svoji domovini in zlonamerno napačno seznanja svet o današnjem položaju v Jugoslaviji, pridiga o preganjanju vere in razglašala za svetnike tiste, ki so umazali roke s krvjo lastnega naroda, ali ki so padli v boju, ko so zgrabili za orožje proti

lastnemu narodu. „Nikogar ni doletela kazen zaradi verskega prepričanja, temveč zaradi tega, ker se je udinjal okupatorju“, je naglasil pleterski opat, ko je govoril o tistih, ki jih je ljudstvo plačalo za njihovo izdajalsko delo. Danes grozi ta emigrantska duhovščina članom CMD iz tujine, toda domoljubni duhovniki se takih groženj ne bojijo.

Na občnem zboru so zbrani duhovniki nekoliko spremenili besedilo pravil društva ter v posebni resoluciji izrazili udanost cerkvi in njenim postavam. S tem je stopilo v veljavo sporočilo vseh treh slovenskih cerkvenih predstavnikov, ljubljanskega mariborskega in goriškega škofa, da se strinjajo z delovanjem Cirilmetodijskega društva slovenskih duhovnikov.

Po končanih razpravah je občni zbor CMD izrekel dosedanjemu odboru s ponovno izvolitvijo svojo zaupnico.

Trdovratnost nemškega neonacističnega gibanja

Zapadnonemško ustavno sodišče v Karlsruhe je koncem preteklega meseca izreklo razsodbo, s katero je prepovedana sleherni delavnost neonacistične „socialistične stranke rajha“, kakor tudi njena ponovna ustanovitve pod kakršnim koli drugim imenom odnosno ustanovitve novih strank, ki naj bi nadomestile prepovedano stranko. Dejansko so se taki poskusi ponovne legalizacije neonacističnega gibanja na novih platformah tudi že pojavili.

Glavno oporišče nemškega neonacističnega gibanja je v Spodnji Saški, neki zvezni po-

krajini Zapadne Nemčije, kjer bodo prihodnje nedelje občinske volitve. Vlada Spodnje Saške je začela boj proti temu gibanju, ki na različne načine trdovratno skuša priti do legalnih mandatov v občinskih svetih. Oblasti pazljivo proučujejo kandidatne liste za občinske volitve, da bi z njih zbrisali imena tistih pripadnikov prepovedane „socialistične stranke rajha“, ki so prišli na sezname kot „neodvisni“ oziroma kot pripadniki malih strank. Doslej so morali izbrisati s kandidatnih list že več kot deset takšnih neonacističnih kandidatov.

Častnega spomina nevredni spomini

Vsak narod upravičeno proslavlja častna in kulturna dejanja v svoji zgodovini, s katerimi je doprinesel k lastnemu napredku in prispeval tudi k naprednemu razvoju drugod po svetu.

Pri nas pa izgleda, da hočejo nekateri ljudje namenoma mešati po me, da bi preprečili zdravo presojo, kateri dogodki in dejanja so vredni častnega spomina in katerih se je treba sramovati. Sicer se ne bi bila mogla v zadnjem času razpasti že pravcata moda, da se tu in tam vse bolj čisto vršijo proslave, na katerih skušajo dokazovati, da je bilo pripadništvo k temu nacističnemu regimentu in k oni nacistični diviziji ne le posebna čast marveč celo višek domoljubja in junaštva.

Po kratkem presledku so predzadnjo nedeljo v Celovcu spet proslavljali neke „zgodovinske“ in „s slavo kronane“ regimente ter poveljevali v nebo militaristične podvige stare monarhije in nacistična osvajanja, vse skupaj pa povezovali v harmonično združeno celoto. Proslava 7. regimenta in njegovega nacističnega naslednika — 139. regimenta hribovskih lovcev — je imela posebno obeležje z navzočnostjo ÖVP-jevske elite s Steinacherjem na čelu. G. Ferlitsch je spet enkrat zgrešil idejo nit v avstrijski rdečo-belo-rdeči knjigi, kjer je poudarjeno, da je postala Avstrija prva žrtev nemško-fašistične napadalnosti. Morda pa se G. Ferlitsch le ne strinja s tem uradnim mnenjem in je kljub spokornemu zanimanju še vedno tistih misli, ki jih je lani izblebetal v Strassburgu. Kako bi se bil sicer mogel spet tako iskreno navduševati, da „hočemo kakor leta 1939 darovati domovini in v zvesti ljubezni“.

Glavno besedo na proslavi je imel seveda general. Za generale starega kova in za neka-

tere okostenele profesorje zgodovine na srednjih šolah je znano, da pojmujejo veličino zgodovine le kot skupek in nepretrgano vrsto pohodov v tuje dežele.

Tudi general Barger je predzadnjo nedeljo ostal zvest svoji visoki šarži in ni mogel iz svoje kože.

Uvodoma je sicer skušal dopovedovati, da avstrijski vladarji in avstrijske čete niso nikdar vodili napadalne vojne za osvajanje tujih dežel in za gospodovanje nad tujimi narodi. Morda ni pomislil na to, da ve danes le že vsak učenec na nižjih šolah, da n. pr. niso Bosanci in Hercegovci okupirali Avstrijo, marveč obratno in da ni Srbija napovedala vojno Avstriji marveč narobe. Ko pa se je govornik nekoliko bolj razživel, je seve takoj prišel navzkriž s svojo lastno trditvijo, ko je pričel naštevati, kje vse so med letom 1691 in 1945 „branili“ domovino: v osrčju Italiji v Bosni in Hercegovini, v Lvovu in na Dnepru, za časa Hitlerjeve Nemčije pa „po istih poteh“ na Poljskem, Francoskem, na Norveškem in Finskem. Narodi teh dežel in gotovo tudi mnogi miroljubni Avstrijci se gotovo ne strinjajo z generalovim mnenjem, da „so Gebirgs-egerji nacističnega 139. regimenta lahko ponosni na svoje doživljanje in boje.“

Značilno je tudi, da celovško škofijstvo tokrat ni imelo pomislekov in je dovolilo mašo in pridigo v stolnici, kjer pred leti ni dopustilo žalnevalne maše za žrtve, ki jih je našemu narodu prizadel fašizem.

Izgleda, da se odgovorni, ki dopuščajo take častnega spomina nevredne spominske proslave in se jih celo udeležujejo, nič ne pomislijo na to, kakšne vtise si lahko ustvarijo o naši deželi v demokratičnem in miroljubnem svetu.

Vesti iz Jugoslavije

Ljudska oblast za obnovitev cerkve na Ptujski gori

Med številne kulturno-zgodovinske spomenike v Sloveniji, katerim posveča ljudska oblast posebno pozornost, spada tudi znamenita cerkev na Ptujski gori. Mestni muzej v Ptuj, pod čigar upravo spada ta slovita zgodnjegotska cerkev, je sprejel državno subvencijo v znesku 700.000 dinarjev za obnovitvena dela in je že pričel s skrbnim obnavljanjem umetniških spomenikov v cerkvi, ki bo s tem dobila čim bolj veren prvotni videz. Ohranjeni bodo vsi gotski oltarji ter znameniti relief „Marije pomočnice“. Tudi znameniti celjski oltar, ki je bil zadnja leta postavljen na severni strani cerkve za maševanje na prostem, bodo postavili nazaj v cerkev in ga tako ohranili za vse čase. V vrsti

kulturno zgodovinskih spomenikov v Sloveniji bo Ptujskogorska cerkev po dokončni obnovitvi napravila na slehernega obiskovalca s svojo gotiko najveličastnejši vtis.

Rojstna hiša maršala Tita — muzej

Nedavno so bila končana dela v zvezi z ureditvijo muzeja v Titovi rojstni vasi v Kumrovci. Dve sobi v njegovi rojstni hiši so preuredili tako, da so vso opremo iz časov njegove družine in njegove prve mladosti postavili nazaj, kjer se je nekoč stiskala številna proletarska družina Titovega očeta Franja Broza. Če stopiš zdaj v Titovo rojstno hišo, dobiš vtis, da si v hiši kmečke družine iz tega kraja Hrvatskega Zagorja, iz katerega je zrasel Tito.

Najpomembnejši kos pohištva je originalna zibelka, v kateri so malega Broza zibali.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Glavna direkcija jugoslovanske pošte je dala na predlog Zveze filatelistov Jugoslavije na dan otvoritve VI. kongresa KPJ v promet spominsko znamko z reprodukcijo freskoslike Slavka Pengova.

Bonn. — V Zapadni Nemčiji se je mudila delegacija arabskih držav, da bi proučila z zapadnonemško vlado morebitne posledice nemško-izraelske pogodbe o reparacijah. Delegacija, ki se je razgovarjala s predstavniki zapadnonemške vlade, med drugim tudi z zveznim kanclerjem Adenauerjem, ni vložila nikakršnega izrecnega protesta proti omejenemu nemško-izraelski pogodbi.

Ljubljana. — Na seji Glavne skupščine Slovenske akademije znanosti in umetnosti dne 27. oktobra je bil izvoljen za novega predsednika akademije Josip Vidmar, predsednik Prezidijske ljudske skupščine LR Slovenije.

Kairo. — Predsednik egiptске vlade general Naguib in vodja sudanske delegacije neodvisne fronte Abdel Rahman el Mahdi sta podpisala sporazum o sudanskem vprašanju. Po tem sporazumu bodo splošne volitve v Sudanu šele januarja 1954. Do tedaj bo imel nadzorstvo nad Sudanom odbor, sestavljen iz dveh Sudanezov, enega Egiptčana, enega Angleža ter generalnega guvernerja za Sudan kot predsednika odbora.

Trst. — Pravni odsek anglo-ameriške vojaške uprave v Trstu je odločil, da italijanski sodniki ne morejo zbirati pričevanj in prič v Trstu, ker je to zanje tuje ozemlje. To so sporočili državnemu tožilstvu v Rim in Milan, ker sta hotela priti v Trst zbirati prič v zvezi s procesom proti italijanskim partizanom v Milanu.

Britanski laburisti „spet“ enotni

Laburistična parlamentarna skupina je imela nedavno posebno sejo, na kateri so sprejeli resolucijo, ki je zahtevala, naj bi razpustili „neuradne skupine v laburistični stranki in naj bi prenehali z napadi med laburističnimi člani. Resolucija, ki jo je predložil Clement Attlee in ki je v resnici bila naperjena zgolj proti Bevanovi levičarski skupini, je bila sprejeta s 188 : 51 glasovom.

Kmalu nato se je sestala Bevanova skupina in sklenila, da se na osnovi večinskega sklepa razpusti. Kljub temu pa se bodo bevanisti borili za razveljavljenje tega sklepa in za pravico, da se v okviru stranke lahko sestajajo k medsebojnim razgovorom. Prav tako bodo naprej zastopali svoje odločno stališče v parlamentu, ki predvsem nasprotuje previsokim vojaškim izdatkom in preveč na Ameriko navezani britanski zunanji politiki.

„Laže gre kamela skozi šivankino uho ...“

Italijanski ilustrirani časnik „Oggi“ je objavil zanimive podatke o bajnem bogastvu Vatikana. „Oggi“ trdi, da je vatikanska zakladnica po svojem bogastvu druga na svetu. Samo zlate rezerve Vatikana znašajo 7 milijard lir, kar je trikrat več kot ima državna zakladnica Velike Britanije.

Znano je tudi, da je Vatikan lastnik številnih podjetij, bank in velikih kompleksov zemlje, in da vse to upravlja pod tujim imenom. Vatikan ima lastno ladjevje, ki plove pod panamsko zastavo; „princa“ Paccelli, sorodnika sedanjega papeža Pija XII., pa sta lastnika celih stanovanjskih blokov v Rimu, ki jima kot hišnima gospodarjema nesejo ogromne rente.

Kraj nje stoji razna starinska posoda in pohištvo. V sobi še zmeraj stoji široka kmečka peč, ki jo je pečarjeva roka okrasila z gotskimi okraski. V izbi stoji dolga miza, kolovrat, kmečka klop, razni lončarski izdelki in skoraj originalna oprema kmečke kuhinje.

Na levi strani hiše so uredili majhen muzej, ki s fotografijami in kratkimi razlagami prikazuje Titovo življenje v najpomembnejših obdobjih. V vitrini je shranjena stara razglednica z ocenami učenca Josipa Broza iz leta 1901. To je vse, kar je v Kumrovcu ostalo iz Titove zgodnje mladosti.

Na dvorišče obrnjeno izbo so preuredili v pritično prodajalno knjig, brošur, Titovih del in govorov v jezikih naših narodov. Tu bodo prodajali tudi publikacije o Titu, izdane v tujih jezikih, ter razglednice iz tega spominskega muzeja in Titove slike. Tako je postala rojstna hiša maršala Tita v Kumrovcu spominski muzej.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Kmetijska proizvodnja v Zapadni Evropi

Urad za medsebojno varnost ugotavlja, da se je kmetijska proizvodnja Zapadne Evrope od začetka prispevkov iz Marshallovega plana za 30 odstotkov dvignila. Proizvodnja je v Zapadni Evropi za 12 odstotkov višja kot je bila pred vojno, vendar potrošnja na osebo zaradi naraščanja prebivalstva in dotoka beguncev še predvojne višine ni dosegla. Stopnja kmetijske proizvodnje je po drugi svetovni vojni hitreje dosegla predvojno višino kakor po prvi svetovni vojni, vendar obstaja potreba po čim večjem dvigu proizvodnje, ker če dobava življenjskih potrebščin ne bo zadostna, bi pomenile omejitve v prehrani in nestalne cene ogrožanje stremeljenja za varnost. Čeprav je bila leta 1951 v večini zapadneevropskih držav izborna letina, so morali v letu 1951/52 še vedno okoli 30 odstotkov življenjskih potrebščin uvoziti, to je za okoli 4,4 milijard dolarjev. Glavne uvozne potrebščine so mast in olje, krušno žito, žito za krmila, sladkor, sadje in meso. Potrošnja mesa je v Zapadni Evropi še za 13 odstotkov nižja kakor pred vojno, medtem pa je konzum mleka za 10 odstotkov narasel in se bo predvidoma še stopnjeval.

Največja elektrarna Evrope

Prezident Auriol je v navzočnosti vlade in diplomatskega zbora dne 25. oktobra slovesno otvoril hidrocentralo v Donzere Mondragon ob Roni. To je največja hidrocentrala v Evropi in bo proizvajala 2 milijardi kilovatnih ur letno. V gradnji je nadaljnjih 19 hidrocentral ob Roni. Ko bo ves novi hidroelektrični sistem dograjen, bo dajal letno 14 milijard kilovatnih ur.

KOLENDAR

Sreda, 5. november: Caharija in Elizab.
Četrtek, 6. november: Lenart
Petek, 7. november: Janez Gabriel Perb.

SPOMINSKI DNEVI

5. 11. 1688 — Revolucija v Angliji — 1810
Rojen češki pesnik Karel Hynek
Maha.
6. 11. 1771 — Rojen izumitelj kamenotiska Alojz
Senefelder — 1893 Umrl skladatelj
Peter Iljič Čajkovski — 1932 Umrl v
Ljubljani humoristični pisatelj Rado
Murnik.
7. 11. 1867 — Rojena v Varšavi Marija Sklodov-
ska-Curie — 1899 Umrl v Ljubljani
dr. Janko Pajk, prevajalec srbskih
ljudskih pesmi — 1917 Velika Okto-
brska socialistična revolucija (po sta-
rem koledarju 25. oktobra) — 1944
Padel generalmajor Franc Rozman-
Stane, komandant NOV in POS —
1946 Dograjena mladinska proga Br-
čko—Banoviči.

Počastili smo mrtve junake

Vseh mrtvih dan...
Sveta prst je prerahljana,
cvetje sveže na gomili,
kakor da so šele včeraj
vanjo truplo položili.

(Po Marinčiču)

Zveza koroških partizanov je v dnevih spo-
mina na naše drage mrtve počastila naše dra-
gocene žrtve in položila vence z narodnimi
traki na grobove padlih borcev za svobodo in
lepše življenje, na grobove junakov partiza-
nov, ki so posejani kot nepozabna svetlišča
po naši s krvjo prepojeni zemlji.

Zveza koroških partizanov je položila ven-
ce na masovnih grobovih partizanov v Št. Ru-
pertz pri Velikovem, Zelezni Kapli, v Selah,
Borovljah, Svečah, Št. Jakobu v R., Št.
Lenartu pri sedmih studenih in v Vrbi.

V Sveče so prišli iz Jesenic svojci narodne-
ga heroja Matije Verdника-Tomaža in so v
svojem ter v imenu množične organizacije s
položitvijo venca počastili njegov spomin.

Povsod smo opazili tudi vence, ki jih je
mrtvim junakom v znak hvalečnosti in spo-
štovanja poklonil Urad za zvezo FLRJ.

Pa tudi povsod drugje, kjer počivajo na po-
kopališčih posamezni padli borci, so doma-
čini s cvetjem in venci hvaležno okrasili nji-
hove gomile.

Slava, večna slava padlim za svobodo!

Škofiče — Holbiče

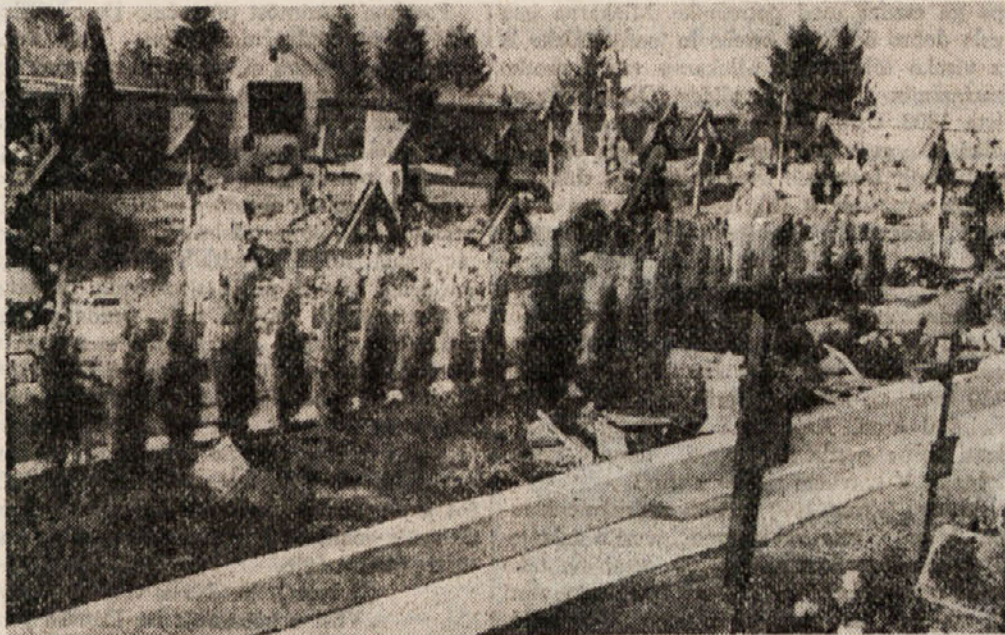
Zadnje tedne se je tudi pri nas pojavila
epidemija svinjske bolezni tako imenovana
ohromelost. Gospodarstvo, ki je prizadeto po
tej nalezljivi bolezni, je za dalje časa ovirano
pri svinjereji, ker po tej bolezni šest mesecev
ne smejo postaviti v okužene svinjake spet
drugih svinj. Oboleni odpeljejo in zakoljejo.
Čeprav jih plačajo, je škoda kljub temu
znatna. Med drugimi so zapadle ohromelosti
tudi svinje pri Kramarju Lovrotu, p. d. Jan-
šeju ter je moral vse svinje odstraniti in utri-
pi zaradi tega občutno škodo.

Ob grobu borcev izpod Arihove peči

Št. Jakob v Rožu. Ob Vseh svetih smo se
kakor vsako leto zbrali na pokopališču, da se
spet posebno živo spomnimo svojih dragih
sorodnikov, znancev in prijateljev, ki tukaj
spijo zadnje spanje. Lani na ta dan je ne-
usmiljeno deževalo, medtem ko nam je bilo
letos vreme izredno naklonjeno. Zato je na
pokopališču tudi vse kar mrgolelo; od blizu

čitek, katerega jim podivjani morilci niti po
smrti niso privoščili.

Dobro nam je še v spominu februarjski dan
1945, ko so pod Arihovo pečjo nad Svatna-
mi zaregljale brzostrelke in strojnice. S po-
močjo podlega izdajalca je nacistom uspelo
obkoliti partizanski bunker in presenetiti maj-
hno četico hrabrih borcev. Le redkim izmed

in daleč smo se zbrali okoli lepo okrašenih
gomil svojih dragih rajnih. Posebno živahno
je bilo letos ob skupnem grobu padlih parti-
zanov in marsikateri se je z začudenjem zazrl
v lepo urejeno grobišče. In to povsem upra-
vičeno, kajti grob je zdaj popolnoma na novo
in moderno urejen.

Zadnji teden pred Vsemi sveti je na poko-
pališču navadno zelo živahno, ko svojci po-
kopanih skrbijo za okrasitev grobov. Da pa je
bilo pri nas tokrat še posebno gibanje, ni tre-
ba posebej poudarjati. Zveza koroških parti-
zanov je s pomočjo Zveze borcev Narodno
osvobodilne borbe Slovenije pripravila mate-
rial za ureditev partizanskega grobišča in s
tem omogočila, da je bil grob urejen še do
1. novembra. Pod strokovnim vodstvom arhi-
tektu Dušana Omahna sta kamnosek Iglič in
vrtinar Ulčar v požrtvovalnem delu ob pomo-
či domačinov spremenila doslej žal precej za-
nemarni grob v enega najlepših na našem
pokopališču. Delo nikakor ni bilo lahko, saj
je bilo treba prenašati marmorne kocke, ka-
terih vsaka posamezna je tehtala več kot
300 kg.

Postojmo za trenutek ob novourejenem
grobišču: V osem in pol metra dolgem ter
dva metra širokem okviru iz belosivega kra-
škega marmorja stoji na eni strani v dolgi
vrsti 28 mladih cipres, katerih temnozeleni
barva le še poudarja resnost tega kraja. Pod
preprostim lesenim križem rdečo cvetje v ob-
liki peterokrake zvezde, medtem ko z belih
marmornih plošč, postavljenih med razno-
vrstno cvetje in grmičevje, žarijo imena par-
tizanov-junakov, ki so tukaj našli zadnji po-

njih se je med neenako borbo posrečilo, da
so se prebili skozi SS-ovske in policijske obro-
če, osem mladih življenj pa je usahnilo v ju-
naški borbi z velikansko premočjo. Kakor bi
bilo šele včeraj, tako živo se še spominjamo
groznih prizorov, ko so padle partizanke in
partizane privlekli do Št. Petra in jih v ob-
cestni kolbi skrunili in zasmehovali. Potem
pa so jih zagrebli nekje ob Dravi... Šele po
zmagi nad nacizmom so bili junaki prekopani
na pokopališče.

Sedanja ureditev partizanskega groba je
deloma le začasna. V načrtu je, da prihodnje
leto postavimo sem tudi veličasten spomenik,
ki bo spominjal na junaštva našega naroda,
hkrati pa obujal vest tistim, ki so sokrivi
smrti borcev izpod Arihove peči.

Pliberk

Na listi Kmečka gospodarska zveza izvolje-
ni zastopniki naših kmečkih koristi so več-
krat polizvali korake in opozarjali pristojne
kmečke ustanove, kakor Okrajni kmečki od-
bor in Deželno kmetijsko zbornico o perečih
vprašanjih našega kmetijstva, ki je vsled le-
tošnje suše, ki je trajala vse poletne mesece,
ogroženo v svoji eksistenci. To, da bo pri-
manjkovalo hrane tudi za družine vsled od-
povedi nekaterih žit je hudo dovolj, še bolj
občutno pa bo pomanjkanje krme za živino
ker vedno je še lažje oskrbeti življenjske po-
trebe človeka za ljudi, kakor pa navoziti krmo za
živino, kar je mogoče šele takrat prav oeni-
ti koliko je gre, če so že parne prazne. Letos
pa bodo parne pri marsikaterem kmetu le
prekmalu svetle.

Suha

Rentnica Marija Postavnik je predzadnjo
nedeljo spravljala v bližini elektrarne naplav-
ljeni les iz Drave, ki ga je hotela porabiti za
kurivo. Pri tem poslu je izgubila ravnotežje
in strmoglavila v Dravo. Orožnik Johan
Kienzl, ki se je nahajal na patrolji in delavec
Fric Dimšnik ter vajenec Edvard Golec so
slišali vpitje na pomoč ponesrečenke in vpitje
nekega otroka, ki so bili priča njenega padca.
Vsi trije so takoj hiteli na lice mesta in rešili
ženo iz vode, ki je ravno na tem mestu pre-
cej globoka in deroča. Postavnik bi bila go-
tovo utonila, ker ne zna plavati. Zaradi tega
pogumnega dejanja so rešilci deležni vsega
priznanja in pohvale prebivalstva.

AVGUST ŠENDA

21

„Sestra, draga sestra!“

Marta vzame od ljubezni prevzetega dekle-
ta pod pazduho in ga pelje molče s seboj na
grad.

*

Dan se je bil že povsem nagnil proti veče-
ru. Njegova svetloba je slabo in medlo padala
v dvorano mokriškega gradu, kjer se je za dol-
go mizo posvetovalo kolo hrvaške gospode,
starcev in zrelih mož. Živi, silni možaki, izku-
šeni junaki, več ali manj siloviti, toda dobre-
ga srca. Načeloval jim je Ambrož, mirno in
pazno. Bela brada je bila kakor iz kamna, dlan-
i sta počivali na mizi. Za njim je stal Step-
ko, neugnan in nepremišljen, vzburljiv. Bil je
kot nabita puška, vsak čas je lahko planil. Da-
lje proč je s sklonjeno glavo sanjatil njegov
mlajši sin Boltežar; nezrel, bled in dremač
je malo mislil in nič govoril. Turopolječan go-
spod Vurnovič ga je samo ošinil z malimi bo-
dečimi očmi, ki so mu zrle iz velike glave kakor
krtu; kadar je pa sam govoril, je sekal s svo-
jim ostrim umom kakor s sabljo damaščanko.
Župnik Svete Nedelje, človek z velikim rde-
čim obrazom in črnimi lasmi, je stal v kotu in

zrl z očmi, podobnimi risovim. Konjski, ki se
je stegoval na svojem stolu, je govoril hladno
in počasi, spremljajoč svoje razloge s kazal-
cem, vtem ko je njegov svak Keročenj štiri-
oglasta zagorska glava, s stisnjenim obrazom
pobliskoval s svojimi mačjimi očmi, ter bolj
z roko udarjal po mizi, kakor pa umoval. Ple-
šasti starec Mrnjavič s kratkimi brki in dolgim
nosom, je potrjeval ali pobijal tuje misli tako,
da je vrtel in stresal z glavo, medtem ko je
njegov krepki bradati drug Druškovič stresal z
rokava deset saborskih ustavnih paragrafov
naenkrat. Najbolj srdita sta bila krapinska
brata Sekelija, oba črnopolta divja risa, ki sta
govoreč sekala po zraku. Okoli vseh teh oseb
so sedeli ali stali drugi plemiči; nekateri so
molčali in tuhtali, drugi se razvzemali in
vpili.

Naposled pretrga burno posvetovanje go-
spod Ambrož, ki spregovori z mirnim, zvene-
čim glasom:

„Da plemenita gospoda in bratje! Zjokati se
je treba, če pogledamo ostanke naših žalostnih
kraljevin. Vse buta vanje. Kos za kosom
nam trgajo z živnega telesa. Kaj smo bili
nekdanj, kaj smo danes? Ali ni našemu naj-
boljšemu vojskovodji knezu Nikolaju Zrinjske-
mu vse že presedalo, ali se ni že večkrat od-
rekel svoji časti? Sedaj nam spet grozi hudo.
Turek se premika, krši mir. Preklete rane iz
časa Ivana Zapolje se še niso zacelile. Mi pa
se koljemo med seboj ko volkovi. Zakaj? Za-
radi samega samoljubja, zavisti in sebične po-
žretnosti. Oh, domovina, kaj si dočakala?

Peter Erdedi je junak, toda ni ban; pravica
se ne odmerja s sabljo. Priklatil se je k nam
Tahi. Ali mi je treba razkladati njegova raz-
bojništva?“

„Poznamo jih, poznamo!“ so se odzvali zborovalci.

„Tahi si prizadeva,“ je nadaljeval podban,
da bi s pomočjo bana zavladal naši kraljevini,
snubi prijatelje, podkupa slabiče. Če zavladal
Tahi, je konec postavi, pravici, poštenju. Ali
ni že kruto prekršil naših postav? Kmetstvo
ljudstvo zdvaja in propada. Recite, kar vam je
drago, tudi kmet nosi na sebi božjo podobo,
ima dušo in srce. Tare ga turška sablja, tepe
ga gosposki bič, mori lakota. Če se upre, kam
pridemo, kdo bo hotel v vojsko, kdo bo oral,
od česa bo živela država? Kaj nas potem ča-
ka? Turško suženjstvo. Tahiju seveda tega ni
mar, on bo to lahko prebolel. Poturčil se bo
in se zapisal med bege, kakor so se Bosanci.
Ali pa naj še mi izdamo domovino zaradi svo-
je koristi?“

„Nikoli!“ zagrmje zborovalci.

„Dobro. Pogača naj se prelomi.“ Zatecimo
se k najvišjemu sodišču, hrvaškemu saboru.
Vsak pojde v svoj kraj, naj pouči ljudstvo, re-
cite da so Zrinjski in Frankopani na naši strani,
a kadar nas ban pokliče, pohitimo vsi brez
izjeme na sabor, da premagamo Tahija in ga
prisilimo, da se vrne na svojo šomodijsko pu-
ščo na Madjarskem. Ali vam je prav tako?“

* Ljudski običaj, kadar se je imela kakšna va-
žna stvar odločiti, začeti pravda in podobno.

„Je. Živel gospod Ambrož,“ zabučil plem-
stvo.

Kar se vrata odpro na stečaj. V dvorano
stopi znojen, zaprašen in brez sape plemič
Ivan Gušić. Vsi so prepadeni.

„Poslušajte me gospoda,“ spregovori, težko
zajemajoč sapo. „Danes zjutraj sem pojezdil
s Susjeda v Zagreb. Imel sem opravka na so-
dišču. Ko sem opravil, krenem v krčmo. Bila
je neobičajno polna čudno oborožene drhali.
Vsi so bili pijani. Niso me poznali, niso slu-
tili, da služim gospo Heningovo. Zavlečem se
v kot. Slišim, kako kolnejo in žugajo. Trčim s
pijanem sosedom in ga vprašam, kaj je. „Eh,
bratec, mi smo iz banove vojske. Čez dva dni
nas ban povede na Susjed, da preženemo sta-
ro beštijo. Tudi topove imamo s seboj.“ — Ne-
opazno se mimo pijane soldaščine izmuznem
iz gostilne, skočim na konja in vam poročam,
da se pripravite, dokler je čas.“

„Ha! Izdajstvo!“ vzroji družba. Po dvorani
zabučil vihar.

„Gospoda!“ zakriči s skrajnim ogorčenjem
Ambrož, „še pred nekaj dnevi mi je obljubil
ban, da se ne bo dotaknil Heningove, naj pra-
vda teče po zakoniti poti. Prekršil je dano be-
sedno. Na noge, da pozdravimo bana na sredi
poti!“

„Na noge!“ zagrmji plemstvo in se razhaja.

„Stepko,“ pokliče Ambrož, „reci tašči, da
pojdem z njo na Susjed, naj se pripravi, a ti
zberi vojake tukaj, drugi tovariši grejo z me-
no. Sporoči Miliču, naj pride...“

Kmetijstvo in zadružništvo na Danskem

Danska je nižinska dežela z najvišjo nadmorsko višino 147 m. Sestavlja jo polotok Jylland z otokoma Fünen in Seeland. Poleg tega obsega še 100 manjših naseljenih in 383 nenaseljenih otokov. Vsa površina meri 47.000 km² in šteje 4.150.000 prebivalcev. Podnebje je obalsko, povprečna temperatura je 8° C. Imajo povprečno 40% sončnih dni v letu.

Danska je kmetijsko in zadružno zelo razvita država. Nima rudnega bogastva, pač pa močno razvito trgovsko mornarico, ki daje 20% vsega narodnega dohodka. Kmetijstvo pa daje Danskemu 50% dohodkov iz izvoza ter omogoča večino uvoza premoga, kovin, nafte, lesa in drugih surovin.

Na Danskem je vsega 208.000 vaških gospodarstev, v zadrugah pa je včlanjenih čez 2.000.000 članov. Eno gospodarstvo je hkrati član mnogih zadrug.

Dansko kmetijstvo se je razvilo v 3 obdobjih po 30—40 let. Do leta 1870 so imeli malo krav raznih pasem, malo pridelka hranilnih krmil, mnogo konj, malo živine, precej perutnine in ovac in malo prašičev, slabih pasem. V drugem obdobju, okrog leta 1900, so imeli že več krav in manj konj, v tretjem obdobju od leta 1939 naprej, pa redijo mnogo krav najboljših pasem, zelo malo konj, mnogo perutnine, mnogo prašičev najboljših pasem, veliko krmnih rastlin in imajo naorni zemlji povsod že uveden plodored. Že v 18. stoletju so z zakonom arondirali in komasirali zemljo, kar je silno ugodno vplivalo na nadaljnji razvoj kmetijstva. Kmetijstvo je zelo mehanizirano in je v Evropi na tretjem mestu v mehanizaciji in strojni obdelavi.

Živina je oskrbovana na najmodernejši način. Vse leto imajo živino na prostem v pregonskih pašnikih, kar vpliva na zdravje in odpornost živine ter na boljšo proizvodnost.

Na vsako, v kmetijstvu zaposleno osebo, znaša povprečna letna proizvodnja: 9400 kg žita, 5000 kg krompirja, 11.300 kg mleka, 400 kg surovega masla, 160 kg sira, 1000 kg mesa, 300 kg jajc. Niso pa v tem vštete druge rastline kot: živinska krma, sladkorna pesa, povrtnine itd. Na 1 ha porabijo letno, poleg ogromnih količin hlevskega gnoja, še 234 kg umetnih gnojil.

50% vse površine uporabljajo za proizvodnjo živinske krme. Na 100 ha površine ima Danska ca. 20 konj in 120 goved. Redkost so gnezda prašičev izpod 9 pujskov.

Ena krava daje letno povprečno 4080 kg mleka oziroma 204 kg masla. So pa slučaji ko da krava na leto po 11.200 kg mleka, oz. 592 kg masla.

Na Danskem je 45% vseh prebivalcev v zadrugah. Imajo: živinorejske, strojne, mlekarske zadruge, izvozne zadruge za surovo maslo, jajca, krmila, umetna gnojila, semena itd. Vse so gospodarsko zelo močne in imajo celo vrsto pospeševalnih odsekov in ustanov, kakor semenske poizkusne postaje, postaje za uničevanje sadnih škodljivcev itd. V mestih in na deželi imajo zadruge svoje pekarnice z

lastnimi mlini, mlekarne, pivovarne, gradbene odseke, industrijska in obrtna podjetja, zadruge za preskrbo z gorivom, pralnice za svoje in splošne potrebe.

Zadružna mlekarna v kraju Roejle n. pr. zbere dnevno od 220 članov 17.000 kg mleka, od tega pa predela 11.000 kg, 6000 kg pa ga razdeli med potrošnike. Mlekarna ima zelo dobro odkupno mrežo in jemlje mleko le z visoko tolačnostjo. Mlekarna vrača sirotko zadružnikom za rejo prašičev. Obstaja že od leta 1803. Ustanovilo jo je 17 kmetov. Ima 5 članski upravni odbor, ki razporeja delo na zadružnih sestankih vsaj vsakih 14 dni. Zadružna zaposluje 6 uslužbencev, ki imajo 10-urni delavnik. Člani zadruge so večinoma mali kmetje s 5—10 ha zemlje, na kateri redijo najmanj po 10 glav živine.

Zadružne pralnice tudi niso redkost. V eni izmed večjih pralnic je zaposlenih 40 delavcev. Zadruga ima 1600 članov, delež znaša 150 kron, za kavcijo (jamčevino) pa se vplača 300 kron. Kapaciteta je 100 kg dnevno, kajti kosov perila ne štejejo, temveč perilo tehtajo. V glavnem perejo s stroji.

Mnogo (okrog 100) je tudi zadružnih klavnic. V eni z zelo veliko zmogljivostjo zakoljejo tedensko trikrat vsaj 2700 prašičev, tako imenovanih „bekonov“, ki so 7 mesecev stari in morajo doseči s posebno nego 90 kg teže.

Cele vlake „bekonov“ pošiljajo v Anglijo, pa tudi drugam. Tu je zaposlenih 700 delavcev in imajo 10-urni delavnik. — Nobena stvar ne gre v zgubo; kar se ne da porabiti za klobase, salame in hrenovke, odpošljejo kot odpadke v tovarne za umetna gnojila, krmno moko itd.

Posebno pozornost posvečajo Danci-zadružniki svojim zadružnim šolam. Vsak državljan mora obvezno obiskovati 8 razredov šole. V kmetijske zadružne strokovne šole pa jemljejo ljudi, stare od 22—27 let. Šole imajo več oddelkov za razne specializacije: za poslovanje potrošniških zadrug, za poslovodje večjih zadružnih obratov — klavnic, mlekarne, pralnic, sušilnic in odbiralnic ter razkuževalnic semen itd. V „ljudskih visokih šolah“ pa poslušajo učenci poleg strokovnih predavanj iz posameznih panog tudi predavanja zadružnih voditeljev o utrjevanju zadružništva. Te vrste šole so ustanovili že leta 1783. Ustanovil jih je veliki danski preporoditelj Grundtvig, ki je zatrjeval, „da morajo Danci ustvariti tako državo, kjer bo malo takih, ki imajo preveč še manj pa takih ki nimajo nič.“ Cilj šol je vzgajati zadružno mladino v ljubezni do svoje zemlje in v sposobnosti za dvig kmetijske proizvodnje.

(Odlomek iz „Naša vas“ štev. 8/52 „Vtisi s potovanja na Dansko“)

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zelnje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Solška oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Sreda, 5. november:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Solška ura — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba iz baletov — 16.00 Pevska ura — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 18.40 Južna oddaja — 19.15 Znamenite ženske svetovne zgodovine — 20.15 Otvaritev Koncertnega doma v Celovcu — 22.15 15 pestnih minut.

Četrtek, 6. november:

10.45 Veder dopoldne — 11.00 in 11.25 Solška oddaja — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 15 minut s kapelo Arzmann — 15.45 Umetno delo meseca — 16.00 Pevska ura — 16.30 Skandinavsko ljudstvo — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 „Slagertombola“ — 21.00 Kriminalna uganka.

Petek, 7. november:

10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Solška oddaja — 14.30 Slovenska oddaja — 15.45 Pogled v svet — 16.00 Avstrijski komponisti sedanosti — 16.30 Zivahni Tirolci — 18.40 Sportna poročila — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Sah kralja! — 20.15 Radijski oder — 22.30 Zvoki iz Londona.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Sreda, 5. november:

12.40 Lahka glasba — 13.00 Z obiskov pri pionirjih — 13.15 Orkestralna operna glasba — 15.10 Ko so fantje proti vasi šli... — 15.50 Zdravstveni nasveti — 16.00 Slovenska komorna in solistična glasba — 17.15 Slovenske narodne pesmi — 17.30 Solška ura za višjo stopnjo — 18.00 Igra Orkester Radia Ljubljana — 18.30 Znanje-politični feljton — 19.40 Pojo naši zbori in ansambli — 20.00 Radijska igra.

Četrtek, 6. november:

12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Narodne in umetne pesmi poje mladinski zbor Slovenske filharmonije — 13.00 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Režika Koritnik in Sonja Hočvar — 14.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 15.10 Lahka filmska glasba — 18.00 Lahka slovenska glasba — 15.30 Ali znate poslušati? — 16.00 Koncert po željah — 17.00 Oddaja za žene — orkestralna glasba — 18.20 Ciklus literarne zgodovine — 19.40 Pesmi jugoslovanskih avtorjev poje baritonist Marcel Ontaševski — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 Pester spored slovenskih narodnih — 22.15 Igra Studentski plesni selektet.

Petek, 7. november:

12.00 Umetne in narodne pesmi poje moški zbor „Slava Klavara“ — 12.40 Polke in valčki — 14.00 Zabavni zvoki — 14.40 Igrajo Veseli godci — 15.45 Govorna oddaja — 16.00 Popoldanski koncert — 17.15 Uganite, katere operne melodije vam predvajamo — 18.00 Uredniškova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Radijska univerza — 18.45 Narodne pesmi poje tenorist Franc Koren, s harmoniko spremlja Avgust Stanko — 19.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 20.00 Egon Tomc: Tedenski zanimje-politični pregled — 20.15 Dve sloviti sonati Ludviga van Beethovena — 21.00 „Svet v satiri in humorju“.

URADNE OBJAVE

Zaradi nujnih popravil železniškega prevoznega mostu pri Sinči vesi je del ceste, ki vodi čez most v smeri proti Metlovi, vsled ukaza Urada koroške deželne vlade, oddelek za gradnjo mostov, od 27. oktobra do preklica za vsak promet z motornimi ali vprežnimi vozili zaprt.

Božidar Jakac razstavlja v celovškem muzeju

Med posebnimi razstavami, ki jih prireja celovški muzej, je preteklo sredo dr. Spring-schützova predložila novinarjem zbirko slik mojstra radirank in grafika profesorja Božidara Jakaca iz Ljubljane.

Profesor Božidar Jakac, soustanovitelj in prvi rektor Akademije umetnosti, ima za slovensko umetniško življenje kot grafik velike zasluge in uživa posebno kot mojster radirank mednarodni sloves. Profesor Jakac je bil rojen 16. julija 1899 v Novem mestu in je študiral v letih 1919—1923 na akademiji Beaux-Arts v Pragi. V Pragi je imel tudi prvo grafično razstavo. Nato se je oblikoval tri leta v Parizu ter potoval dve leti po Združenih državah. Dvakrat se je mudil v severni Afriki ter na študijskem potovanju obiskal Norveško, Nemčijo, Madžarsko, Italijo in Švico. Številne njegove razstave v domovini in inozemstvu, med drugim v Zürichu, Lucernu, Winterthurnu, Parizu, Bruslju, Budimpešti, Pragi, Clevelandu, Los Angelesu, Barceloni, Varšavi, Trstu, Florenci, Berlinu, Londonu, so izzvala povsod veliko zanimanje in dosegle odlične uspehe.

Izbor njegovih del v celovškem muzeju je za vsakega ljubitelja grafike užitek. V vseh svojih delih se odlikuje profesor Jakac kot poznavalec ne samo mnogovrstne tehnike, temveč obvlada kot pridobitev svojih mnogih študijskih potovanj izročila evropske grafike ter se v njegovih slikah menjava romantični, impresionistični in naturalistični stil, ki prehaja v ekspresivni realizem. Jakaceve radiranke, litografije in lesorezi so prikaz različne grafike od začetka njegovega ustvarjanja do najnovejšega časa. Iz začetnih let njegovega dela so motivi pogosto vzeti iz glasbenega udejstvovanja, gledališča, zbora, koncertne dvorane. V prvi dobi se je Jakac rad bavil z motivi trenutnih vtisov in se v poznejši dobi izražal bolj naturalistično. Skratka, slikovito in umetniško zanimivo razstavo slovitiga slovenskega umetnika priporočamo vsakomur, da si jo ogleda.

Zanimivosti po svetu

Prebivalstvo Evrope

Med leti 1939 in 1949 je po poročilu Svetovne zdravstvene organizacije človeštvo narastlo od 2 milijardi na 2377 milijonov ljudi. Več kot polovica svetovnega prebivalstva, namreč 1253 milijonov živi v Aziji. Prebivalstvo Kine cenijo na 463 milijonov in Indije na 357 milijonov. Evropa je najbolj gosto naseljen kontinent s skupnim številom 392,8 milijona prebivalcev. Na kvadratni kilometer pride v Evropi 77,9 oseb.

JAPONSKA PRINCESKA SE JE POROČILA

Hčerka japonskega cesarja, 21-letna princeska Yori, se je s 25-letnim veleposestnikom in milijonarjem Takasama Ikeda po tamkajšnjih običajih poročila. V bližini Okayame sta se nastanila v najmodernejši opremljeni hiši, kjer pa so svetlobne stikalne naprave napravili nižje, ker je princeza samo 1.52 metra velika.

KREPAK POLJUB

V Nykøbungu je morala neka mlada žena iskati zdravniško pomoč v prav posebni zadevi. Na kolodvoru se je namreč poslavljala od svojega moža, nekega Danca, ki ji je ob slovesu pritisnil tako strasten in krepak poljub, da ji je izpahnil čeljust.

„... JAZ ZNAM PLAVATI!“

V Liverpoolu je neki mornar stopil tako nar-treskan iz bara, da se je kljub naliivu stegnil kolikor je bil dolg in širok sredi ceste in zasmrčal. Ko ga je policaj hotel dvigniti in spraviti pod streho, je mornar odprl oči in dejal: „Kar pustite me, rešite najprej ženske in otroke! Zame se nikar ne bojte, jaz znam plavati!“

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschleßbach 17.

Dvorana se je skoraj povsem izpraznila. Zdajci prihitel Marta vsa blede.

„Kaj se je zgodilo, za Boga milega?“

„Spopad bo, snaha,“ odgovori podban. „Da ne pozabim, ali si materi povedala, kaj želi Milič?“

„Sem.“

„A ona?“

„Da svoje hčere ne da slivarju. Nikdar!“

Ambrož se zdrzne.

„Videli homo!“ pravi naposled in poljubi snaho na čelo. „Zbogom, hčerka! Zdaj je treba na delo.“

X.

V kotu, kjer se reka Krapina, ki prihaja s severa, izteka v Savo, se raztezajo skrajni zapadni bregovi Zagrebske gore. Na koncu zadnjega odrastka, ki sega do reke Save, se dviga Susjedgrad, ki ga je dal sezidati kralj Karel Robert že okoli leta 1316 kot carinsko stražnico in za obrambo tega kraja. Od Zagreba pa do Susjedgrada se gorski odrastki raztezajo od glavnega grebena proti ravnini v obliki lepo obdelanih gričev in jas, pokritih z vami, pristavami, vinogradi in pašniki, za njimi pa se vzpenja temna gozdnata gora, njeni nestrmi vrhovi pa se v lahno vijičih se črtah odražajo od modrikastega neba. Med gričji brze skozi hladne klance proti Savi mali potočki. Na mestu, kjer se gora dotika Save, so bregovi bolj strmi in goli, klanci ožji, potočki manjši, a hosta bolj gosta. Pred precej strmo zaseko med dvema gričema se tik Save

vzpenja samotni hrib, pokrit z nizkim hrastovjem, gabrovjem, robidnico, črnim trnom, šipkovino in praprotnjem.

Na severu deli ta hrib od gore glavna cesta, na jugu pa teče Sava, tako, da se voda dotika robu nizke hoste. Hrib ni visok, a se vleče v dolžino. Od vasi na vzhodni strani se dviga polagoma do stopnice in se na zapadu zgublja do ceste, ki izza brda zopet zavije k vodi, a na južni in severni strani je strm in nedostopen. Na podolgovatem hrbtu se na vzhodni strani dviga vrh, na njem pa sam grad Susjed Jedro Susjeda je velika zgradba s štirimi vogali in dvema nadstropjema; tu so gosposke sobe, stara pivnica, podzemne temnice, male nizke luknje, v katere ne prodira niti pramenček božje svetlobe. Okoli vsega teko kamniti zidovi na vse štiri strani, na vsakem oglu pa se dviga visok stolp; najmočnejši ima oblo obliko in se dviga na jugozapadni strani tik Save. Tu so nova pivnica, hlevi, stanovanjsko poslopje za služinčad in kasarna za brambovce; tu je tudi postavljeno precejšnje število lombard in dvopušk. V smeri proti vasi in cesti na Zagreb je bila na vzhodni položni strani skopana globoka jama, utrjena s šilastimi drogovi, okoli katerih je bila speljana pletena ograda. Na severu tega hriba je med dvema brdoma zijala ozka globel. Boki brda so

* To sta dve težki dolgi puški, postavljeni na vilasto stojalo; predhodnica današnje strojnice, seveda še zelo skromna. Postavili so na posebna stojala tudi po tri puške in več.

strmi in jih pokriva temnozelen gozd, iz katerega tu pa tam moli kraj steze gola bela skala. Po globeli se vije pod grmovjem, čez mahovito kamenje bister potoček, ob potoku pa teče steza. Tu pa tam se brdo zgiba v gola kamnita zakotja in če greš po tej stezi dlalje, kjer ne slišiš ničesar ko pljuskanje vode in skrivnostno šumenje listja, se odpre pred tvojimi očmi lepa dolinica, sredi katere se kraj vode zibljejo srebrnolisaste vrbe, na vrhovih doline pa so raztresene kolibe vasice Dolje. Na ustju klanca klopotajo trije leseni mlini in če se pre-rineš dalje v to glasno gorsko zaseko, boš zapazil, kako se je stara cerkvena svetega Martina med akacijami in brezami prilepila na sivo golo skalo.

Čudna je ta stara hišica svetega Martina, ki je, kjer štrli iz zemlje, lesena, kjer je vzdiana v goro, pa kamnita. Zunaj vidiš sive stene, mala okenca, leseni počrneli strop in stolpič z velikim jabolkom. Vstopi! Tu je podstrešje. Na levo zija v skali globoka luknja, na desno drže široke kamnite stopnice, a gori so got-ska vrata. Od tu moreš v hrib. Pod stopnicami je stara prižnica iz surovega kamna na štiri ogle, na njej pa je od nevede roke izklesana Salomonova zvezda; pod njo nizka vrata pred altar. Tiho je tu, kar strah te obhaja. Med kamenjem prodira v luknjo kakšen žarek sonca, tu pa tam moli iz pečine zelena mladica, zdaj pa zdaj prhne po podstrešju lastovica, katerikrat pa se splaši pod lesenimi rebri stro-pa netopir.

(Dalje)